

AGNES

Van bajesklant tot Nobelprijs

Schrijvers zoeken graag het comfort en de voorspelbaarheid van een symbolische plek op. In deze zomerreeks bezoekt DSL bekende pleisterplaatsen in de literatuur. Van vuurtorens over stations en bergen tot hotels. Plekken van verwondering en verlichting, van vertrek en afscheid, van ontmoeting en afzondering. Afsluiten doen we met gevangenis. **PETER JACOBS, ILLUSTRATIE JUDITH VANISTENDAEL**

Boeken die in en/of over de gevangenis geschreven zijn, je kunt er een bibliotheek mee vullen. Schrijvende gevangenen en gevangen schrijvers zijn van alle tijden. Boëthius vond in 524 troost in de wijsbegeerte terwijl hij in de cel op zijn executie wegens landverraad wachtte; het leverde ons de *Consolatio Philosophiae* op. In 2011, nadat hij naar Duitsland was gevlucht, kon de Chinees Liao Yiwu eindelijk zijn poëtische getuigenis over de gruwel van zijn vier jaar lange gevangenschap publiceren. Zijn *Gevangensliederen* gaan de wereld rond en zijn een doorn in het oog van de Chinese machthebbers. Tussen die twee boeken, die lezers blijven beroeren, staat een rek vol gevangensliteratuur, een gamma van pamfletten en autobiografieën over poëzie tot erotica en avonturenromans, van Adolf Hitler over de graaf van Monte-Cristo tot Gerard Reve, *bien étonnés de se trouver ensemble*.

De gevangenis is een plek van afzondering waar mensen zich op zichzelf terugplooiden. Ze komen tot inkeer, of worden gebroken, willen wraak. Anderen volharden

van elf jaar straf in de stalinistische werkkampen tot *De Goelag Archipel*, een wijdlopige geschiedenis die zo chaotisch is omdat de Rus ze in aartsmoeilijke omstandigheden in het geheim schreef. Waarna hij in 1974 uit de Sovjet-Unie werd gezet. Zijn lange weg naar de vrijheid leidde hem twintig jaar later uiteindelijk terug naar Rusland.

Diefstal

Niet elke pleger van gevangensliteratuur is een dissident die de wereld verandert en een Nobelprijs verdient. *Journal du voleur* (1949) is de niets aan de verbeelding overlatende titel van de autobiografie van Jean Genet. De Franse schrijver was als puber en jongeman een recidivist, maar ook een dief met smaak - hij werd zelfs opgepakt omdat hij boeken van Proust en Verlaine stal. Hij had zo vaak in de gevangenis gezeten dat hij bij een volgende veroordeling levenslang riskeerde. De literatuur zou hem uiteindelijk redden. Hij kreeg gratie; zijn cultstatus als schrijver hielp. Toch bleven misdaad, marginaliteit en homoseksualiteit levenslang zijn onderwerpen, en de meeste van zijn personages bleven wat de goege-

OS82
LITERATURE

LITERATURE